

Ранко Младеноски

**АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ
ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ**

Македонија
либсра

Ранко Младеноски
АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ
ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ

МАКЕДОНИЈА
Литера

www.makedonikalitera.mk

E-mail: makedonikalitera@yahoo.com

Министерство за култура
на Република Македонија

***Оваа публикација е објавена со финансиска поддршка на
Министерството за култура на Република Македонија***

© Ранко Младеноски, 2016, автор

© Македоника литера, издавач

Сите права за ова издание се заштитени со закон. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото печатено издание во печатени или во електронски медиуми или за друг вид јавна употреба или изведба без согласност на издавачот.

Ранко Младеноски

**АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ
ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ**

МАКЕДОНИЈА
литература

**Скопје, 2016
МАКЕДОНИЈА**

СОДРЖИНА

Проф. д-р Венко Андоновски: <i>Исклучителна и маркантна студија со исцрпни интервјуа</i>	7
<i>Неколку воведни белешки</i>	11
АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ	
Листа на табели и дијаграми.....	14
Воведни фрагменти (цитати).....	16
Предговор.....	19
I. ИСТОРИЈА	
<i>Воведни белешки</i>	29
1. ТЕРМИНОЛОШКИ СУПСТИТУЦИИ.....	31
1.1. Античките Македонци не биле ниту Грци ниту Хелени.....	33
1.2. И „античките Грци“ не биле Грци.....	47
1.3. Реноминациите на Александар III Македонски.....	51
2. МАКЕДОНИЈА И АЛЕКСАНДАР.....	53
2.1. Македонската античка култура.....	56
2.2. Александар Македонски – хронолошки преглед.....	66
3. АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ – ИНТЕРАКТИВЕН КОД НА КУЛТУРИТЕ.....	87
3.1. Двете лица на Македонецот – „ангелско“ и „демонско“.....	95
4. НЕКОЛКУ ЗАБЛУДИ ЗА АНТИЧКИОТ СВЕТ.....	99
II. ТЕОРИЈА	
<i>Воведни белешки</i>	107
1. ЛИКОТ КАКО ЗНАК.....	109
2. ИНТЕРАКЦИЈА/ ИНТЕРАКТИВНОСТ.....	113
3. КУЛТУРА – ПОИМ.....	115
3.1. Културни семиосфери.....	118
3.2. Супериорни vs. инфериорни култури.....	119
3.3. Колонизатори vs. колонизирани.....	121
4. ПОСТКОЛОНИЈАЛНА КРИТИКА.....	123
5. ДРУГИОТ/ ДРУГОСТА/ ДРУГОТО.....	126
III. МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ	
<i>Воведни белешки</i>	133
1. МАКЕДОНСКИ ФОЛКЛОР.....	137
1.1. Традицијата.....	138

1.2. Александар Македонски во македонскиот фолклор.....	143
1.2.1. Народни песни.....	146
1.2.2. Народни приказни.....	148
1.2.2.1. Хипотетични аналогии.....	150
1.2.3. Преданија.....	152
1.2.4. Легенди.....	155
1.2.5. „Веда Словена“ и Александар Македонски.....	155
1.3. Мотиви, теми и сџеа.....	160
1.4. Интерактивен код на културите – заклучни изводи.....	164
2. МАКЕДОНСКА СРЕДНОВЕКОВНА КНИЖЕВНОСТ.....	171
2.1. Историјатот на средновековната „Александрида“.....	171
2.1.1. Верзии.....	172
2.1.2. Македонската „Александрида“.....	173
2.2. Александар и „Другите“ во „Александридата“.....	175
2.3. „Претскажувањата на Голем Александар“.....	184
2.4. Расказ за Александар Македонски.....	186
2.5. Интерактивен код на културите – заклучни изводи.....	188
3. МАКЕДОНСКИОТ КНИЖЕВЕН 19 ВЕК.....	189
3.1. Македонските преродбеници vs. Александар Македонски.....	190
3.2. Александар Македонски во книжевниот 19 век.....	195
3.2.1. Ѓорѓија Пулевски vs. Александар Македонски.....	196
3.2.2. Спомените на Исaiја Мажовски.....	206
3.2.3. Песната на Марко Цепенков.....	207
3.2.4. Словата на Григор Прличев.....	209
3.3. Интеркултурен код – заклучни изводи.....	210
4. МАКЕДОНСКИОТ КНИЖЕВЕН 20 ВЕК.....	212
4.1. Македонските дејци од 20 век vs. Александар Македонски.....	212
4.2. Александар Македонски во книжевниот 20 век.....	218
4.2.1. Роман.....	223
4.2.2. Расказ.....	234
4.2.3. Поезија.....	237
4.2.4. Драма.....	246
4.3. Интерактивен код на културите – заклучни изводи.....	247
5. СОВРЕМЕНА МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ (21 ВЕК).....	251
5.1. Александар Македонски во современата книжевност.....	252
5.1.1. Роман.....	256
5.1.2. Есеј и расказ.....	264
5.1.3. Поезија.....	266
5.1.4. Драма.....	273
5.2. Интеркултурен код – заклучни изводи.....	275
6. ЗАКЛУЧОК.....	279

IV. ПРИЛОЗИ

<i>Преглед на книжевниите дела за Александар Македонски во македонската книжевност</i>	287
<i>Библиографија</i>	299
<i>Индекс на имиња</i>	308
<i>Белешка за авторот</i>	313

ИСКЛУЧИТЕЛНА И МАРКАНТНА СТУДИЈА СО ИСЦРПНИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ

Книгата со наслов „Александар III Македонски во македонската книжевност“ (адаптирана верзија за објавување од докторската дисертација „Ликот на Александар Македонски како интерактивен код на културите во македонската книжевност“) од Ранко Младеноски претставува студија поделена во четири раздели: „Историја“, „Теорија“, „Македонска книжевност“ (со заклучок за целата студија) и „Прилози“ („Преглед на книжевните дела за Александар Македонски“ и „Библиографија“ – список на користената стручна литература).

Станува збор за капитална, екстензивна но и теориски одлично фундирана студија која го расветлува ликот на Александар Македонски од историски, теориски (наратолошки и културолошки) аспект, но дава и детален преглед на појавата на овој лик во македонската книжевност во дијахрониска смисла од македонската народна, преку македонската средновековна книжевност, македонскиот деветнаесетти книжевен век, сè до најновите литературни дела од дваесеттиот (дури и од дваесет и првиот!) книжевен век кај Македонците. Студијата е среќен спој на синхронијата и дијахронијата, на теоријата и историјата во најопшта смисла на зборот.

Во првиот, историски дел на студијата авторот Ранко Младеноски дава исклучителен историски увид во фигурата на Александар Македонски во историјата, низ цела палета историски интерпретации, мистификации и дури метаинтерпретации на историските податоци. Се цитираат светски историчари кои се изјасниле за оваа фигура, но и наши историчари, писатели и културни дејци. До сега во македонската наука ова е уникатен обид на едно место да се соберат „фрагментите“ на историјата како дискурс посветен на оваа референтна точка (Александар) и тие да се поврзат во целина. Тие обиди за поврзување на фрагментите на историскиот дискурс во една кохерентна целина ги покажуваат мистификациите, „шевовите“ на историските мистификации и сите видови на „белетризирање“ на историјата. Авторот секогаш од предострожност го подразбира дискурсот на историјата во духот на најновите интерпретации (на пример, ставовите на А. Хелер во прочуената книга *Теорија на историјата*), според кои историјата е во висок степен белетризиран и „фокализиран“ дискурс, веќе субјективно обоен, затоа што е упатен на самоконституција преку записи, сведоштва и материјални траги кои се веќе самите по себе херменевтички чиновни, па според тоа – *субјективни дискурси* (оваа теориска тавтологија е неопходна во хоризонтот на овие теории). Дури и самиот избор на еден

„објективен историчар“ – на кој настан од животот на една историска личност ќе му даде предимство (пред некој друг), веќе претпоставува субјективизација на историјата. Самиот автор на оваа книга тоа јасно го кажува: „Она што во овој труд го определуваме како ’интерактивен код на културите‘, а што се однесува на историската личност и книжевниот лик Александар Македонски, не задира во некакви лични определби, погледи или пак, намери (цели) на самиот македонски крал, зашто историјата нема и никогаш нема да има сигурни, автентични податоци за тоа“.

Оттука, во првиот дел се цитираат Херодот, Демостен, Аријан, Плутарх, Куртиј Руф, Јустин, Диодор, Артур Вајгал, Ц. Р. Елис, Јуџин Борза, Блаже Ристовски, Христо Андоновски, Наде Проева, Бранко Панов, Митко Б. Панов, Ана Шукарова, Елеонора Петрова, Фанула Папазоглу, Васил Тупурковски, Џон Шеј, Улрих Вилкен..., но секогаш со нужната идеја дека историјата е голема нарација: таму каде што има нарација, има и наратор и се разбира – фокализација или гледна точка што го исклучува поимот на „објективноста“.

Во таа палета на историски откритија и нивни интерпретации, се појавува една можна слика на целината: кога станува збор за историската претстава за Александар Македонски, станува збор за културна единица „знак“ која била конвертибилна во интеракцијата на различните култури и нивните семиотики; станува збор за палимпсестна единица од која некои „истории“ бришеле, а други „натпишувале“ свои значења, така што е невозможно да се утврди нејзин постојан идентитет. Во духот на најновите резултати на хуманистичката теорија, се зборува за „привремени“ идентитети, за интеракција на културните кодови во чиј пресек треба да се бара она што се означува денес со етикетата „Александар Македонски“. Младеноски се држи главно до постколонијалните ставови на Едвард Саид, но и на оној отсек на постколонијалната критика која се именува како „интеркултурна херменевтика“. Сепак, на авторот му се чини недостатно да се служи со вокабуларот на таа критика (колонизатор/ колонизиран; јас/ Другиот), па не се откажува ниту од вокабуларот на класичната наратологија/ семиотика, за кој смета дека е нужен при осветлувањето на ликот на Александар Македонски не само во книжевните дела, туку и во „историските“ нарации – ако историјата е „приказна“, тогаш не е можен влез во неа без овие „класични“ методи.

Така, во вториот дел од својата студија, насловен како „Теорија“, Ранко Младеноски го утврдува својот минимален теориски вокабулар кој ќе му овозможи да се позанимава (во третиот) дел со КНИЖЕВНИОТ лик на Александар Македонски, во фондот на македонската книжевност, од фолклорот до постмодерната. „Во елаборацијата на книжевно-теориските прашања го следиме насловот на темата од кој експлицитно и имплицитно произлегуваат неколку суштински поими – ликот како знак, интеракција, код, култура, постколонијална критика, Другиот – Другоста, ориентализам, европоцентризам, дијалог – дијалогизам, мултикултурализам“,

вели авторот, наведувајќи ги практично клучните зборови за неговото натамошно истражување. Во овој дел тој се повикува на основните теориски премиси (за културата сфатена како текст) на Зигмунд Фројд, Едвард Саид, Јуриј Лотман, Ролан Барт, Цветан Тодоров, Михаил Бахтин, Жак Дерида, Јулија Кристева... Тука се, се разбира, во позадина, како „наратор-лошка“ логистика и класиците на нараторологијата на ликот – Тодоров, Женет, Грејмас, Барт, Амон... Така „опремен“, авторот му пристапува на најобемниот дел од неговата студија – приказот и толкувањата на ликот на Александар Македонски во македонската книжевност од фолклорот, преку средновековието до постмодерната.

Во тие свои исцрпни и коректни анотации и интерпретации, авторот е упатен не само на делата кои како референција го земаат или само го споменуваат Александар Македонски, туку и на богатата критичко-историска граѓа од видни македонски авторитети, со кои кандидатот влегува во плодотворно противставување на ставовите. На пример, тој во македонската фолклористика забележува „скептичност на одредени автори по однос на автентичноста и изворноста на македонските народни умотворби во кои, директно или индиректно се појавува ликот на Александар Македонски, при што многу често фокусот на интерес излегува надвор од фолклорот и се преселува во историската наука“, вели со полемичен тон на едно место авторот на студијата. Изводите на сите овие критички осврнувања на нашата фолкористика се дека е можно и нужно повторно исчитување на делата со етикета „Александар Македонски“, но со понови, комбинирани научни методи: не само од историски, туку и од културолошки аспекти. Сите тие критички објекции (дури и кон извори со кои кандидатот се согласува макар и привремено), всушност, укажуваат на заклучокот од првиот дел – историјата е премногу „несигурна“ дискурсивна формација за да може на неа да се повикуваме кога ги рангираме мотивите за Александар на „наши“ и „туѓи“ (што нашата фолклористика често го практикувала). „Историска вистина е дека постојат македонски народни умотворби за Александар Македонски. Ако пак, синтагмата 'историска вистина' се однесува на тоа дали Македонците кои ги зачувале преданијата за Александар Македонски се негови потомци, тогаш ќе треба да се потенцира дека историјата сè уште не расчистила со 'историската вистина' во врска со тоа!“, вели претпазливо авторот.

Така, Младеноски ги избегнува стапиците на „чистиот идентитет“ во својата студија затоа што на тоа го обврзуваат теориите за другоста, идентитетот како привремена самопроекција во Другиот и мултикултурализмот, што претходно ги усвоил. Симпатично во сето тоа е што авторот, сепак, не се согласува со безусловно „предавање“ на знакот „Александар Македонски“ во рацете на Другиот, без претходно да провери што тој значи во создавањето на сопствениот (денешен македонски) национално-културен идентитет. Оттаму, во текстот на студијата и една драгоцен реткост, невообичаена за нашите докторски дисертации: активната (ака-

демска) запрашана интонација/ дијалог со сите гледишта со кои кандидатот не се согласува, а може да понуди спротивни аргументи!

Прегледот на сите споменувања на етикетата/ ликот/ културниот знак Александар Македонски и во средновековната, и во деветнаесетовековната и во дваесетовековната книжевност е – исрцпен и компетентно коментираан од книжевно-теориски и книжевно-историски аспект. Тоа важи и за најновата продукција, од тековниот век, во која се забележани дури 78 дела (од кои 6 романи) за Александар, само за едно десетлетие. Вкупно, кандидатот наброил (идентификувал) 176 дела од сите жанрови, во дијахрониски дијапазон од фолклорот до македонската постмодерна! Пред ваков резултат, рамен на истражување на цел еден институт, мора да се покаже научен респект.

Во заклучокот, авторот, во духот на теориите кои ги усвоил уште во воведните делови на својот труд, наведува дека речиси во сите наведени дела се открива „симбиоза меѓу историската факција и книжевната фикција“. Интеракцијата на овој палимпсестен знак со културите на Другиот е јасно покажана: „На пример, што го мотивирало анонимниот автор на преданието со наслов 'Александар Македонски' (...) да го поврзе Александар Македонски со турскиот султан Мурат и со тоа да го постави античко-македонскиот крал во улога на линк меѓу две култури коишто и просторно и временски се мошне оддалечени?“, се прашува кандидатот, премолчено усвојувајќи ја општата методолошка теза на еден Луис Јелмслев, според кој во науката – добро поставено прашање значи многу повеќе од предвидлив одговор. Сепак, авторот, покрај прашања, нуди и интересни одговори – тези: „Со ликот на Александар Македонски во македонската литература се поврзани двата вида на интеркултурна комуникација што ги изделивме во книжевно-теорискиот дел од трудов, а коишто ги детерминиравме како а) расистичка интеркултурна комуникација и б) толерантна интеркултурна комуникација“. На планот на книжевната постапка, ликот на Александар е подложен или на мистификација/ митологизација или на десакрализација/ демитологизација.

Кон сите овие анализи, придодадени се и табели, графикони и дијаграми кои ги поткрепуваат тезите изнесени во текстовниот дел на студијата. На крајот е понуден и целосен преглед на сите дела во кои е споменат или тематизиран Александар Македонски, од фолклорот до постмодерната, како и обемна историска, критичко-теориска и белетристичка библиографија (229 единици) – сето она што било користено за изработка на овој исклучителен, маркантен докторски труд.

Од сето што до сега се кажа, може да се заклучи дека книгата „Александар III Македонски во македонската книжевност“ од авторот Ранко Младеноски ја заслужува оцената – исклучително. Тоа е редок, екстензивен, методолошки поткрепен труд, труд со огромна интелектуална енергија насочена кон преиспитување на „стабилните вистини“.

Неколку воведни белешки

Книгата „Александар III Македонски во македонската книжевност“ претставува, всушност, адаптирана верзија за публикување на докторската дисертација со наслов „Ликот на Александар Македонски како интерактивен код на културите во македонската книжевност“ изработена под менторство на професорот Венко Андоновски и одбранета на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје во 2010 година пред комисијата во состав проф. д-р Виолета Димова, проф. д-р Добрила Миловска, проф. д-р Весна Мојсова–Чепишевска, проф. д-р Нина Анастасова–Шкрињариќ и проф. д-р Венко Андоновски. Изработката на докторскиот труд траеше од 2005 до крајот на 2010 година, а тоа значи дека во студијата се интерпретирани книжевните дела од македонската литература поврзани со Александар Македонски што се објавени до крајот на првата деценија од овој наш 21 век и дека не се земени предвид оние дела од македонската книжевност за кралот Александар што се публикувани по 2010 година. Сметавме дека апликативниот материјал е сосема доволен за да се илустрира основната теза што се нуди во оваа книга. Извршени се овде само минимални корекции и дополнувања на докторската дисертација по сугестии на членовите на комисијата за одбрана за што во оваа пригода им изразуваме огромна благодарност.

Основната цел на оваа студија е да се покаже присуството на македонскиот крал Александар III Македонски во македонските книжевни дела и неговата (и книжевна и книжевно-историска) улога како знак што обединува многубројни култури од различни времиња и од меѓусебно оддалечени простори. За таа цел беа консултирани бројни трудови од светски и македонски автори од историската наука, книжевната теорија и политикологијата без кои овој труд не ќе ја имаше ваквата интегрална форма. Историскиот и книжевно-теорискиот дел на студијата беа неопходни за да се воведат читателот во елаборациите од апликативниот дел што се однесува на интерпретации на дела од македонската книжевност и тоа од нејзините почетоци (народната литературата), преку средновековието и 19 век па сè до нашата книжевност од 20 и од првата деценија на 21 век, а тоа ќе рече дека нашата амбиција (заедно со менторот, професорот Андоновски) беше да се изработи една екстензивна студија за застапеноста на Александар Македонски во македонските книжевни дела и тоа, пред сè, од аспект на неговата улога како интерактивен код на културите. Дали и колку сме

успеале во тоа ќе каже и ќе процени читателската публика, а бездруго ќе покаже немилосрдниот и правичен суд на времето. Во таа смисла, без никаков зазор ја нудиме оваа студија за прочит и за размисла за прочитаното.

*Авторот,
јануари 2016 година*

Библиографија

(Историска, книжевно-теориска, белетристичка и лексикографска)

I. Историја

1. Алексоски Веле, Вистината за Македонија низ француската историографија, Матица македонска, Скопје, 1993.
2. Алексоски Веле, Александар Македонски низ француската историографија, Royal Star Group, Скопје, 2007.
3. Андоновски Христо, Јужна Македонија од античките до денешните Македонци, Македонска книга, Скопје, 1995.
4. Андреевски Цане, Разговори со Конески, Култура, Скопје, 1991.
5. Аријан, Александровата анабаса, превод Маргарита Бузалковска–Алексова, Патрија, Скопје, 2000.
6. Аријан, Aleksandrova vojna (anabaza), preveo Milan Stahuljak, Matica hrvatska, Zagreb, 1952.
7. Aristotel, Politika, prijevod Tomislav Ladan, Globus, Zagreb, 1988.
8. Белчев Ташко Д., Македонија: четири илјади години историја, цивилизација и писменост или етногенезата на македонскиот народ, Штрк, Скопје, 1995.
9. Бернал Мартин, Црна Атина: афроазиските корени на класичната цивилизација, Прв том: Фабрикувањето на античка Грција 1785-1985, превод Димитар Симоновски, Александар Ускоков, Томе Силјаноски, Табернакул, Скопје, 2009.
10. Борза Јудин, Во сенката на Олимп: појавата на Македон, превод Драги Михајловски, Патрија, Скопје, 2004.
11. Бошевски Томе, Тентов Аристотел, По трагите на писмото и на јазикот на античките Македонци, Македонска академија на науките и уметностите, Прилози, XXVI 2, Скопје, 2005.
12. Бошкоски Милан, Имињата Македонија и Македонци во средновековните извори, Републички завод за заштита на спомениците на културата, Скопје, 2003.
13. Бриан Пјер, Александар Велики, превод, објаснувања и забелешки Наде Проева, Догер, Скопје, 1997.
14. Вајгал Артур, Александар Македонски, превод Јагода Сидоровска, Мисла, Скопје, 1992.
15. Вилкен Улрих, Александар Македонски, превод Славе Николовски – Катин, Мисла, Скопје, 1988.
16. Демостен, Говори, превод Даница Чадиковска, Култура, Скопје, 1995.
17. Диодор са Сицилије, Александар Велики и негови наследници, Историјска библиотека, Књиге XVII-XXII, Предговор, превод са грчког и коментари Маријана Рицл, Матица српска, Нови Сад, 1998.
18. Донски Александар, Античко-македонското наследство во денешната македонска нација (прв дел – фолклорни елементи), Центар за културна иницијатива – Штип, 2002/2003.

19. Донски Александар, Јазикот на античките Македонци, Македонско литературно друштво „Григор Прличев“ од Сиднеј, Штип, 2006.
20. Донски Александар, Уделот на Македонците во светската цивилизација, Емари, Штип, 2009.
21. Гуриќ Милош, Историја хеленске књижевности, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1989.
22. Елис Џ. Р., Македонскиот империјализам, превод Свето Серафимов, Мисла, Скопје, 1988.
23. Ивановски Ристо, Нов Александар Македонски, самостојно издание, Битола, 2002.
24. Историја на македонскиот народ, Том први, Македонија од праисториско време до потпаѓањето под турска власт (1371 година), Редактор проф. д-р Бранко Панов, Автори: акад. Стјепан Антолјак, д-р Коста Балабанов, д-р Михајло Георгиевски, проф. д-р Сотир Голабовски, акад. Блаже Конески, проф. д-р Бранко Панов, м-р Митко Б. Панов, проф. д-р Томе Саздов, Институт за национална историја, Скопје, 2000.
25. Јустин, Филиповата историја, превод Љубинка Басотова, Патрија, Скопје, 2000.
26. Казенов Мишел, Оге Ролан, Луди цареви, обид за историска митоанализа, превод Здравко Корвезирски, Детска радост, Скопје, 1996.
27. Камбуровски Паскал, Гробот на Александар Македонски, второ дополнето издание, самостојно издание, Скопје, 2002.
28. Камбуровски Паскал, Тајната на Олимпија, самостојно издание, Скопје, 2009.
29. Карајанов Петар, Андоновски Христо, Павловски Јован, Личности од Македонија: енциклопедиски именик, Ми-Ан, Скопје, 2002.
30. Карлие Пјер, Демостен, Фонд „Љубен Лапе“, Институт за историја, Филозофски факултет, Скопје, 1994.
31. Клиничарова Снежана, Забележано бележито (македонски научни разговори), Гурѓа, Скопје, 1994.
32. Конески Блаже, Историја на македонскиот јазик (Избрани дела, книга седма), Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга, Скопје, 1981.
33. Конески Блаже, Историска фонологија на македонскиот јазик, МАНУ, Култура, Скопје, 2001.
34. Костурски Пандил, Тестаментот на Александар Македонски, Студентски збор, Скопје, 1998.
35. Костурски Пандил, Поповски Ристо, Александар Македонски – македонизам, самостојно издание, Скопје, 1999/2000.
36. Литоксоу Димитрос, Измешана нација или за Грците и разнебитените другојазичници, превод Александра Попвасилева, Аз-Буки, Скопје, 2005.
37. Макијавели Николо, Владетелот, превод Анастасија Гурчинова, Култура, Скопје, 1993.
38. Маркус Ангелина, Поповски Ристо, Филип Втори Македонецот, самостојно издание, Скопје, 2008.
39. Матковски Александар, Македонија во делата на странските патописци 1371-1777, Мисла, Скопје, 1991.
40. Ошо, Патот до срцето, Мартина, Скопје, 2007.
41. Папазоглу Фанула, Историја на хеленистичкиот период, Фонд „Љубен Лапе“ – Институт за историја, Филозофски факултет, Скопје, 1995.

42. Петрова–Митевска Елеонора, Идејата за екумена и нејзината историско-философска подлога, во: Портал, Гласник на Македонски духовни конаци, година VII, декември 2007.

43. Плутарх, Александар Македонски, превод Здравко Корвезирски, Детска радост, Скопје, 1994.

44. Поп-Јовановски Апостол, Александар Македонски, Археолог, Гевгелија, 1999.

45. Проева Наде, Студии за античките Македонци, Macedonia Prima, Охрид, 1997.

46. Проева Наде, Историја на Аргеадите, Графотисок, Скопје, 2004.

47. Пулевски Горѓија М., Славјанско-македонска општа историја, подготовка Блаже Ристовски, Билјана Ристовска–Јосифовска, Македонска академија на науките и уметностите, Скопје, 2003.

48. Ристовски Блаже, Македонскиот народ и македонската национална свест (двојна книшка), Радио-телевизија Скопје, Скопје, 1968.

49. Ристовски Блаже, Македонија и македонската нација, Детска радост, Скопје, 1995.

50. Руф Квинт Куртиј, Историја на Александар Македонски, превод Љубинка Басотова, Патрија, Скопје, 1998.

51. Славеска Лидија, Етногенезата на македонскиот народ, Матица македонска, Скопје, 1992.

52. Стефов Ристо, Историја на македонскиот народ од античките времиња до денес, Македонска искра, Скопје, 2008.

53. Стојмилов Александар, Придонес на Александар Македонски за ширење на географските знаења, во: Портал, Гласник на Македонски духовни конаци, Година VII, декември, Скопје, 2007.

54. Тупурковски Васил, Историја на Македонија: од древнина до смртта на Александар Македонски, Титан, Скопје, 1993.

55. Forconi Daniele, Alessandro Magno, Giunti, Firenze, 2002.

56. Hammond N. G. L. and Walbank F. W., A history of Macedonia, volume III, Clarendon press, Oxford, 1988.

57. Хелд Дејвид, Модели на демократија, превод Мимоза Трајаноска, Академски печат, Скопје, 2008.

58. Христова–Јоциќ Светлана, Александар Македонски во науката и во свеста на потомците, Матица македонска, Скопје, 2008.

59. Шеј Џон, Македонија и Грција, Битката за дефинирање нова балканска нација, превод Бојан Антиќ, Макавеј, Скопје, 2002.

60. Ширилова Велика, Голем лексикон на странски зборови и изрази, 1-5, Топер, Скопје, 2006.

61. Шкоклџев – Дончо Антоније, Николовски – Катин Славе, Придонесот на Македонија во светската цивилизација, Македонска искра, Скопје, 2004.

II. Книжевна теорија

62. Ајф Џим, Човековите права и социјалната работа, превод Елена Јанкоска, Академски печат, Скопје, 2009.

63. Амон Филип, За еден семиологиски статус на ликот, во: Теорија на прозата, избор на текстовите, превод и предговор: Атанас Вангелов, Детска радост, Скопје, 1996.

64. Андоновски Венко, Текстовни процеси, Култура, Скопје, 1996.

65. Андоновски Венко, Структурата на македонскиот реалистичен роман, Детска радост, Скопје, 1997.
66. Андоновски Венко, Воскресението на читателот, Табернакул, Скопје, 2009.
67. Аспекти на другоста: зборник по културологија, приредувач Иван Цепароски, Евро-Балкан Пресс, Менора, Скопје, 2007.
68. Барт Ролан, Увод во структуралната анализа на раскажувањето, во: Теорија на прозата, избор на текстовите, превод и предговор: Атанас Вангелов, Детска радост, Скопје, 1996.
69. Barthes Roland, Carstvo znakova, "August Cesarec", Zagreb, 1989.
70. Бауман Герд, Мултикултурната загатка: реобмислување на националниот, етничкиот и религиозниот идентитет, превод Слаѓана Стефановска, Христина Шеќеровска, Три, Скопје, 2009.
71. Biti Vladimir, Pojmovnik suvremene književne teorije, Matica hrvatska, Zagreb, 1997.
72. Британика енциклопедиски речник, 1-10, (книга 5), Топер, Скопје, 2005.
73. Вујаклија Милан, Лексикон страних речи и изрази, Просвета, Београд, 1991.
74. Гирц Клифорд, Толкување на културите, превод Ѓулнихал Исмаил, Магор, Скопје, 2007.
75. Goldman Lisjen, Za sociologiju romana, Kultura, Beograd, 1967.
76. Greimas Alžirdas Žilijen, Aktanti, akteri i figure, во: Strukturalni prilaz književnosti, Priredio Milan Bunjevac, Nolit, Beograd, 1978.
77. Дикро Освалд, Тодоров Цветан, Енциклопедиски речник на науките за јазикот, превод од француски и напомени Атанас Вангелов, Детска радост, Скопје, 1994.
78. Ibersfeld An, Čitanje pozorišta, »Vuk Karadžić«, Beograd, 1982.
79. Кристева Јулија, Токати и фуги за другоста, Темплум, Скопје, 2005.
80. Лотман Јуриј М., Семиосфера: во световите на мислењето, превод Марија Ѓорѓиева, Три, Скопје, 2006.
81. Мекдоналд Маргарет, Јазикот на фикцијата, во: Теорија на прозата, избор на текстовите, превод и предговор: Атанас Вангелов, Детска радост, Скопје, 1996.
82. Пажо Даниел-Анри, Општа и компаративна книжевност, превод Благоја Велковски-Краш, Македонска книга, Скопје, 2002.
83. Postcolonial literary studies, edited by Neil Lazarus, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.
84. Почепцов Георгий Георгиевич, Теория коммуникации, „Рефл-бук“, Москва, 2001.
85. Rečnik književnih termina, Institut za književnost i umetnost u Beogradu, Romanov, Vanja Luka, 1991.
86. Саид Едвард, Ориентализам: западни концепции за Ориентот, превод Зоран Анчевски, Магор, Скопје, 2003.
87. Спивак Гајатри Чакраворти, Постколонијална критика, преведувач и редактор Роберт Алаѓозовски, превод Лавинија Шувака, Темплум, Скопје, 2003.
88. Србиновска Славица, Низ призмата на другиот, Сигмапрес, Скопје, 2003.
89. Todorov Cvetan, Mi i drugi: francuska misao o ljudskoj raznolikosti, SlovoGRAF, Beograd, 1994.
90. Тодоров Цветан, Спроти екстремноста, превод Атанас Вангелов, Тера магика, Скопје, 2000.

91. Тодоров Цветан, Должности и наслади, превод од француски јазик, предговор и белешки Атанас Вангелов, Фондација „Небрегово“, Скопје, 2005.
92. Frojd Sigmund, Nelagodnost u kulturi, Rad, Beograd, 1988.
93. Hirš Erih D., Načela tumačenja, Nolit, Beograd, 1983.
94. Čomski Noam, Imperijalne ambicije, Rubikon, Novi Sad, 2007.
95. Čomski Noam, Hegemonija ili opstanak, Rubikon, Novi Sad, 2008.
96. Шелева Елизабета, Дом/ идентитет, Магор, Скопје, 2005.
97. Шолте Јан Арт, Глобализација, превод Александар Панајотов, Милена Тодоровска, Академски печат, Скопје, 2008.

III. Македонска книжевност

98. Аврамовска Наташа, Ex libris, Менора, Скопје, 2000.
99. Александрида, редакција и превод Димитар Пандев, Macedonia Prima, Охрид, 2001.
100. Алтиев Никола, Незбогување, самостојно издание, Скопје, 2004.
101. Алтиев Никола, Јужнобол, Современост, Скопје, 2005.
102. Алтиев Никола, Вечнопис, Современост, Скопје, 2006.
103. Алтиев Никола, Македон, Современост, Скопје, 2008.
104. Андоновски Венко, Азбука за непослушните, Фрески и гротески, Култура, Скопје, 2001.
105. Атанас Македонец, Претскажувањата на Голем Александар, подготовка, предговор и транскрипција Вера Стојчевска–Антиќ, Зумпрес, Скопје, 1996.
106. Бакевски Петре, Живи ѕвезди, Македонска ревија, Скопје, 1992.
107. Бакевски Петре, Во сенката на мечот (Александар Велики), Второ дополнето издание, Спектар прес, Скопје, 1995.
108. Бакевски Петре, Вавилон, Либрето за симфониска поема-ораториум „Александар Велики“, Детска радост, Скопје, 1997.
109. Бакевски Петре, Сто сонети, Спектар прес, Скопје, 1997.
110. Бакевски Петре, Елегии, Спектар прес, Скопје, 1998.
111. Бакевски Петре, Балади, Спектар прес, Скопје, 1999.
112. Бакевски Петре, Живиот сон на светлината, Тера магика, Скопје, 2001.
113. Бакевски Петре, Жолта луња, Тера магика, Скопје, 2004.
114. Бакевски Петре, Суво дрво од Вавилон (Не очекував ваков крај), во: Драми, прва книга, Тера магика, Скопје, 2007.
115. Бакевски Петре, Небесен оган, Избор и предговор Ранко Младеноски, Микена, Битола, 2008.
116. Бакевски Петре, Фати го ветрот, Тера магика, Скопје, 2009.
117. Бакевски Петре, Спитомен предел од болка, Тера магика, Скопје, 2010.
118. Башески Петар, Александрида, самостојно издание, Прилеп, 2003.
119. Боризов – Марковски Стојан, Македонска поезија и проза од Австралија, самостојно издание, Скопје, 1998.
120. Бошков – Крајнички Илија, Моето прво раѓање, ОСИЗ за култура – Кочани, Кочани, 1984.
121. Бошковски Петар Т., Александар на Исток, ТВ драма, Матица македонска, Скопје, 1994.
122. Вамбаковска Лефтерија, „Јас сум Македонец“, досега необјавено интервју со претседателот на Крушевската република за грчкиот весник „Акрополис“, Македонско сонце, 28.07. 2000.

123. Вангелов Атанас, На безгласје глас, Детска радост, Скопје, 1995.
124. Василевски Иван, Александар, Формика, Скопје, 1997.
125. Велков Владан, Александар Македонски, Македонска искра, Скопје, 2005.
126. Верковиќ Стефан И., Веда Словена, Български народни песни отъ предисторично и предхристиянско доба, открилъ въ Тракия и Македония и издалъ Стефан И. Верковичъ, Книга I., Београдъ, Државна штампария, 1874.
127. Верковиќ Стефан И., Веда Словенахъ, обрядни песни отъ язическо врѣмя, Упазени со устно предание при Македонско-Родопски-те Българо-Помаци, собрани и издани Стефаном Ил. Верковичемъ, Книга друга, Напечатана со пожертвованна-та на Русски-те ревнителѣ и покровителѣ на наука-та, С. Петербург, 1881.
128. Верковиќ Стефан И., Веда Словена (прва книга), Словена Родоп планине из предисторичне доба, предговор Драги Стефанија: За авторството на еден еп, Macedonia Prima, Охрид, 2002.
129. Верковиќ Стефан И., Македонски народни умотворби, книга прва: Женски песни, подготвил и редактирал Кирил Пенушлиски, Македонска книга, Скопје, 1985.
130. Верковиќ Стефан И., Македонски народни умотворби, книга трета: Јуначки и трапезарски песни, подготвил и редактирал Кирил Пенушлиски, Македонска книга, Скопје, 1985.
131. Верковиќ Стефан И., Македонски народни умотворби, книга петта: Фолклорни и етнографски материјали, подготвил и редактирал Кирил Пенушлиски, Македонска книга, Скопје, 1985.
132. Вражиновски Танас, Македонски народни преданија, Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје, Скопје, 1986.
133. Вражиновски Танас, Народни приказни на Македонците иселеници во Канада, Култура, Скопје, 1990.
134. Вражиновски Танас, Македонски историски преданија, Матица македонска, Скопје, Институт за старословенска култура, Прилеп, 1992.
135. Вражиновски Танас, Народна митологија на Македонците, книга I, Институт за старословенска култура, Прилеп, Матица македонска, Скопје, 1998.
136. Гилевски Аполон, Сонот на жолтата пеперуга (повеста на еден Македонец во Америка и во светот), Матица македонска, Скопје, 2007.
137. Даниловски Јордан, Александар Македонски од аголот идеален збор за себе и Марко Крале, Детска радост, Скопје, 2001.
138. Димоски Славе Горѓо, Темно место, Зумпрес, Скопје, 1999.
139. Долински Витомир, Небо за нови богови, МИС-ПРЕС, Струга, 2002.
140. Донски Александар, Тајната на бакарната книга, ЕМАРИ, Штип, 2009.
141. Друговац Миодраг, Историја на македонската книжевност XX век, Мисла, Скопје, 1990.
142. Јакимовска–Тошиќ Маја, Македонската книжевност во XV век, Институт за македонска литература, Скопје, 2001.
143. Кангов Кирил, Вардарска рапсодија, Макавеј, Скопје, 2004.
144. Клетников Ефтим, Белутрак, Три, Скопје, 2001.
145. Кљусев Никола, Неизртено семе, Матица македонска, Скопје, 1996.
146. Ковачевски Зоран, Аристотел од Ресен, Мисла, Скопје, 1984.
147. Ковачески Зоран, Охридски раскази, Предговор: Венко Андоновски, Летра, Охрид, 2008.

148. Ковачевски Зоран, Аристотел од Ресен, избор и предговор Милан Ѓурчинов, Микена, Битола, 2008.
149. Колевски Пандо, Александар Македонски, Огледало, Скопје, 1994.
150. Конески Блаже, Кон македонската преродба, Македонските учебници од 19 век, Институт за национална историја, Скопје, 1959.
151. Конески Блаже, Ликови и теми, Македонска книга, Скопје, 1987.
152. Конески Блаже, Послание, Култура, Скопје, 1987.
153. Конески Блаже, Еден мотив од „Александрида“, Разгледи, Година IX, јуни 1991, бр. 17, стр. 5-7.
154. Крајчев Игор, Реалности, самостојно издание, Велес, 2004.
155. Лозановски Алексо, Народни преданија, Интерлингва, Скопје, 2005.
156. Македонски народни приказни, Редактирале: В. Иљоски, К. Тошев, Државно книгоиздателство на Македонија, Скопје, 1946.
157. Македонски народни приказни, II издание, Редактирале: Крум Тошев и Васил Иљоски, Државно книгоиздателство на НР Македонија, Скопје, 1951.
158. Маринковиќ Радмила, Српска Александрида, историја основног текста, Филолошки факултет Београдског универзитета, Београд, 1969.
159. Матевски Матеја, Завевање, Зумпрес, Скопје, 1995.
160. Матеска Рената, Враќање во минатото, Центар за култура АСНОМ, Гостивар, 2010.
161. Маџунков Митко, Домот на Александар, АЕА, Мисла, Скопје, 2005.
162. Миладиновци Димитрија и Константин, Зборник на народни песни, Редакција: Харалампие Поленаковиќ и Тодор Димитровски, Македонска книга, Скопје, 1983.
163. Миневски Блаже, Ледно око, Култура, Скопје, 1994.
164. Мисиркова–Руменова Ката, Записи за Пела, Инфомедиум, Скопје, 2002.
165. Мицковиќ Слободан, Александар и смртта, Култура, Скопје, 1992.
166. Младеноски Ранко, Чуварот на тајната, Современост, Скопје, 2008.
167. Мојсиева–Гушева Јасмина, Изгубениот хуманизам, Магор, Скопје, 2004.
168. Мојсиева–Гушева Јасмина, Помеѓу историјата и псевдоисторијата – големата тема за Александар Македонски, предговор во: Слободан Мицковиќ, Александар и смртта, Микена, Битола, 2008.
169. Настасиевиќ Словомир, Александар Македонски, I и II дел, превод Трајан Бавтироски, Новинско издавачко претпријатие „Нова Македонија“, Редакција „Детска радост“, Скопје, 1965.
170. Неделковски Кире, Безмерно, Macedonia Prima, Охрид, 1997.
171. Неделковски Кире, Судбини и соништа, Макавеј, Скопје, 2004.
172. Непознат византиски автор, Александар кралот на Македонците, превод Ленче Милошевска, Зумпрес, Скопје, 1994.
173. Непознат византиски автор, Александар Македонски, превод Павлина Димитровска, Феникс, Скопје, 2008.
174. Нешовски Мирче, Комитската заклетва, самостојно издание, Скопје, 2003.
175. Павловски Радован, Молњи, Мисла, Скопје, 1978.
176. Павловски Радован, Клучеви, Мисла, Скопје, 1986.
177. Павловски Радован, Избрани дела, 3, Отклучување на патиштата, Наша книга, Скопје, 1986.
178. Павловски Радован, Синот на Сонцето, Зумпрес, Скопје, 1999.
179. Павловски Радован, Штит, Макавеј, Скопје, 2001.

180. Павловски Радован, Свртничар на светлината, Култура, Скопје, 2004.
181. Павловски Радован, Поетиката на походот на Александар Македонски во цивилизациите, Феникс, Скопје, 2009.
182. Пенушлиски Кирил, Народната култура во Егејска Македонија, Мисла, Скопје, 1992.
183. Пенушлиски Кирил, Митот и фолклорот, Матица македонска, Скопје, 2005.
184. Петровски Трајан, Живеам во Азија, Детска радост, Скопје, 2000.
185. Петровски Трајан, Македонскиот фараон, Детска радост, Скопје, 2005.
186. Поленаковиќ Харалампие, Избрани дела, 2, Студии од македонскиот фолклор, приредиле Томе Саздов, Ванчо Тушевски, Македонска книга, Скопје, 1988.
187. Поповски Анте, Ненасловена, Мисла, Скопје, 1988.
188. Поповски Анте, Поезија, избор, редакција и поговор Слободан Мицковиќ, Наша книга, Скопје, 1990.
189. Поповски Анте, Дрво што крвави (избор од поезијата), избор и поговор Санде Стојчевски, Детска радост, Наша книга, Македонска книга, Култура, Мисла, Скопје, 1991.
190. Поповски Анте, Провиденија, Детска радост, Скопје, 1995.
191. Поповски Анте, Света песна, Македонска академија на науките и уметностите, Скопје, 2001.
192. Пърличев Григор, Избрани произведения, „Български писател“, София, 1980.
193. Псевдо-Калистен, Животот и делата на Александар Велики, превод Весна Димовска–Јањатова, Слово, Скопје, 2008.
194. Пулевски Ѓорѓија М., Одбрани страници, Избор, редакција, предговор и забелешки Блаже Ристовски, Македонска книга, Скопје, 1974.
195. Пулевски Ѓорѓи, Избрани текстови, приредил Томе Саздов, Наша книга, Скопје, 1985.
196. Радически Науме, Патишта и крстопати: низ јужнословенските книжевности, Култура, Скопје, 2004.
197. Ристовска–Јосифовска Билјана, Македонска Александрида: Александридата на македонски јазик од втората половина на XIX век, во: Портал, Гласник на Македонски духовни конаци, Година VII, декември, Скопје, 2007.
198. Ристовски Блаже, Македонскиот стих 1900–1944, истражувања и материјали, I, II, Мисла, Скопје, 1980.
199. Ристовски Блаже, Кочо Рацин: историско-литературни истражувања, Прилози за развитокот на македонската културно-национална мисла, Македонска книга, Скопје, 1983.
200. Саздов Томе, Стефан И. Верковиќ, Современост, Скопје, 1976.
201. Саздов Томе, Македонската народна книжевност, Култура, Скопје, 1988.
202. Сардоски Перица, Карпа жива, Современост, Скопје, 2005.
203. Сталев Георги, Историја на македонската книжевност 1800-1945, I дел: Македонската литература во 19 век, Институт за македонска литература, Скопје, 2001.
204. Сталев Георги, Историја на македонската книжевност 1800–1945, II дел: Првата половина на 20 век, Институт за македонска литература, Скопје, 2003.
205. Стефановски Ѓоран, Мала книга на стапици, Табернакул, Скопје, 2003.

206. Стефановски Милован, Горно Соње, Дијалог, Скопје, 2006.
207. Стојановски Тихомир, Драми – „Деноноси“; Културен центар „Скрб и утеха“, Скопје, 2001.
208. Стојчевска–Антиќ Вера, Пораки од дамна, Наша книга, Скопје, 1988.
209. Стојчевска–Антиќ Вера, Драгојловиќ Драгољуб, Митологумена на средновековната кирилска писменост, Македонска книга, Скопје, 1990.
210. Стојчевска–Антиќ Вера, Од средновековната книжевност, Детска радост, Скопје, 1995.
211. Стојчевска–Антиќ Вера, Средновековни романи и раскази, превод на текстовите Блаже Конески, Димитар Пандев, Вера Стојчевска–Антиќ, Табернакул, Скопје, 1996.
212. Стојчевска–Антиќ Вера, Македонската средновековна книжевност, Детска радост, Скопје, 1997.
213. Стојчевска–Антиќ Вера, Александар Македонски – историја и мит, во: Александар Македонски во науката и во свеста на потомците, приредила Светлана Христова–Јоциќ, Матица македонска, Скопје, 2008.
214. Стојчевска–Антиќ Вера, Кон романот за Александар Македонски, Современост, Год. 53, број 4 (октомври), Скопје, 2005, стр. 132-136.
215. Таневски Богоја, Судбини, Апекс, Битола, 1999.
216. Тодоровски Гане, Веда Словена, Македонска книга, Скопје, 1979.
217. Тодоровски Гане, Македонската книжевност во XIX век, Наша книга, Скопје, 1990.
218. Тодоровски Гане, Сигнали до потомството, Студентски збор, Скопје, 1991.
219. Тодоровски Томислав, Спомените на Мажовски, Мисла, Скопје, 1972.
220. Трајанова Радојка, Еп на Александар Македонски, Pro Littera, Скопје, 2006.
221. Урошевиќ Влада, Дива лига, Три, Скопје, 2000.
222. Хаџи Константинов – Цинот, Јордан, Избрани страници, приредил Блаже Конески, Мисла, Скопје, 1987.
223. Цепенков Марко К., Македонски народни умотворби, Книга седма, Преданија, Редактирал Кирил Пенушлиски, Македонска книга, Институт за фолклор, Скопје, 1980.
224. Цепенков Марко К., Македонски народни умотворби, Книга десетта, Материјали, Литературни творби, Редактирал Блаже Ристовски, Македонска книга, Институт за Фолклор, Скопје, 1980.
225. Цепенков Марко К., Македонски народни приказни, кн. 2, Приредил Кирил Пенушлиски, Македонска книга, Скопје, 1989.
226. Цепенков Марко К., Македонски народни приказни, кн. 3, Приредил Кирил Пенушлиски, Македонска книга, Скопје, 1989.
227. Чејковска Вера, Рабови, Матица македонска, Скопје, 2007.
228. Чејковска Вера, Отсуството на благиот II, избор и предговор Милош Линдро, Микена, Битола, 2008.
229. Шапкарев Кузман А., Избрани дела, приредил д-р Томе Саздов, Том петти, Приказни, Мисла, Скопје, 1976.
230. Шопов Владимир, Записи и сништа за Александра Магнум, АБ, Скопје, 1997.

Индекс на имиња

- Аврамовска, Наташа:** 24, 235.
Ајф, Цим: 117, 122, 123.
Алексоски, Веле: 22, 32, 39, 48, 195.
Алтиев, Никола: 25, 136, 253, 255, 269.
Амон, Филип: 9, 21, 22, 24, 107, 109–111.
Андонов – Ченто, Методија: 270, 277.
Андоновски, Венко: 7, 24, 25, 108, 109, 135, 219, 221, 234, 235, 236, 266, 280, 282.
Андоновски, Христо: 8, 22, 33, 34, 47, 56, 93, 103, 192, 193.
Андреевски, Петре М.: 20, 217.
Андреевски, Цане: 50.
Аријан: 8, 22, 32, 41, 71, 72, 74, 76, 80, 82, 85, 86, 89, 90, 92, 96, 102.
Аристотел: 34, 58, 62, 67, 100, 151, 172, 182, 193, 216, 227, 228, 234, 236, 249.
Арсик, Љубиша: 255, 273.
Атанас Македонец: 25, 133, 134, 171, 174, 184, 185, 188, 190, 195, 210.
Ацимитрески, Димче: 215.
- Бакевски, Петре:** 25, 135, 136, 219, 221, 222, 238, 239, 244, 252–256, 260–262, 272, 274, 275, 280.
Барт, Ролан: 9, 24, 107, 109, 126, 128, 129.
Бауман, Герд: 117, 118.
Бахтин, Михаил: 9, 107, 124, 127.
Башески, Петар: 25, 135, 221, 252, 266, 267, 280.
Белон, Пјер: 145, 146, 155, 290.
Белчев, Ташко: 22, 93, 195.
Бернал, Мартин: 43, 59, 60, 99.
Бити, Владимир: 23, 24, 122, 123, 126.
Борза, Јудин: 8, 16, 22, 32, 33, 44–46, 50, 54, 57, 58, 60, 96.
Боризов – Марковски, Стојан: 222, 244, 245.
Бошевски, Томе: 61, 66.
Бошков, Илија - Крајнички: 219, 220, 243.
Бошковски, Петар: 25, 219, 246, 281.
Бошкоски, Милан: 53.
- Браун, Едвард: 94.
Бриан, Пјер: 16, 39, 52, 72, 89, 93, 94, 97, 98, 101.
- Вајгал, Артур:** 8, 22, 35, 41, 47, 49, 50, 85, 87, 92, 179.
Вамбаковска, Лефтерија: 213.
Вангелов, Атанас: 21, 24, 25, 109, 116, 127, 135, 219, 221, 239.
Варошлија, Бранко: 229.
Василевски, Иван: 135, 219, 221, 240.
Велинова, Александра: 254, 271.
Велков, Владан: 25, 135, 253, 256, 258, 280.
Верковиќ, Стефан: 25, 138, 146, 155–159, 287.
Вилкен, Улрих: 8, 17, 18, 22, 34, 46, 52, 59, 78, 89, 92, 95, 96, 103.
Вражиновски, Танас: 24, 133, 138, 140, 141, 150, 153, 160, 161, 167–169, 279, 289.
Вујаклија, Милан: 101, 113, 121.
Вулиќ, Никола: 216.
- Георгиевска, Бранка:** 254, 271.
Гилевски, Аполон: 135, 255, 256, 258, 259, 280, 282.
Гирц, Клифорд: 115, 116.
Голдман, Лисјен: 24, 112.
Гологанов, Јован: 25, 156, 158, 159, 194.
Грејмас, Алжирдас: 24, 110, 111.
Греков, Трифун: 214.
Груев, Даме: 242.
Гундулиќ, Иван: 193.
- Даниловски, Јордан:** 25, 135, 252, 268.
Делчев, Гоце: 20, 139, 217, 218, 242, 245, 250, 268, 270, 273, 274, 276, 277.
Дементиенко, Олег: 254, 271.
Демостен: 8, 22, 32, 38, 43–45, 54, 70, 100, 191.
Дерида, Жак: 9, 107, 124–127.
Дикро, Освалд: 110.
Димитриев, Александар: 229.

Димитров, Благоја: 215.
Димитровски, Тодор: 152, 289.
Димов, Наце: 214.
Димоски, Славе Горѓо: 222, 246.
Динев, Ангел: 215.
Диодор: 8, 22, 43, 71, 74–76, 82, 85, 89, 92, 99.
Долински, Витомир: 136, 252, 269.
Донева, Љубинка: 254, 271.
Донски, Александар: 18, 22, 25, 31, 32, 49–52, 57, 59, 60, 62–65, 94, 135, 141, 142, 144, 145, 147, 148, 151, 152, 154, 193, 194, 215, 217, 218, 255, 256, 259, 263, 264, 280, 282.
Драгојловиќ, Драгољуб: 171, 186, 187, 291.
Дројзен, Јохан Густав: 42, 194.
Друговац, Миодраг: 235.

Ѓурчинов, Милан: 235.
Ѓурчинова, Анастасија: 102.

Еврипид: 63.

Женет, Жерар: 24.
Жинзифов, Рајко: 191.

Загоров, Петар: 135, 213, 220, 241.
Златева-Танчева, Виолета: 254, 271.

Иберсфелд, Ан: 24, 107.
Иванов, Орде: 153.
Иванович Григорович, Виктор: 143, 144.
Ивановски, Васил (Бистришки): 215.
Ивановски, Ристо: 93.
Изова-Велева, Вања: 136, 254, 272.
Илиевски, Петар Хр.: 88.
Илиевски, Тоде: 255, 273.
Илијоска-Богик, Ана: 255, 273.
Иљоски, Васил: 149, 150, 168, 289.

Јакимовска-Тошиќ, Маја: 24, 173.
Јакобсон, Роман: 21, 24, 110, 111.
Јовановски, Миле: 255, 271.
Јустин: 8, 22, 34, 35, 39, 71, 74, 76, 85, 87, 89, 91, 95, 97, 98.

Камбуровски, Паскал: 22, 85, 86.
Кангов, Кирил: 136, 253, 269.
Карајанов, Илија: 254, 272.
Карајанов, Петар: 93.

Карев, Никола: 213.
Карлие, Пјер: 18, 32, 37, 38, 43, 85, 100.
Клетников, Ефтим: 135, 252, 272.
Клетникова, Фима: 254, 271.
Клинчарова, Снежана: 88.
Кљусев, Никола: 135, 219, 221, 244.
Ковачевски, Зоран: 135, 219, 220, 234, 235.
Колевски, Пандо: 25, 135, 219, 221, 241.
Конески, Блаже: 24, 32, 50, 55, 137, 150, 167, 191, 193, 219, 220, 239, 243, 249, 289.
Костадиновски, Саво: 255, 271.
Костурски, Пандил: 92.
Крајчев, Игор: 253, 272.
Кристева, Јулија: 9, 107, 128, 129.
Кузмановски, Кузман: 255, 272.

Леви-Строс, Клод: 110, 111, 117.
Лиза, Ана: 255, 271.
Лозановски, Алексо: 154, 155, 290.
Лотман, Јуриј: 9, 24, 107, 110, 111, 117–119, 128, 129, 170, 228.

Мажовски, Исаија: 25, 134, 193–196, 206–208, 211.
Мазон, Андре: 25, 154, 169.
Македонски, Димитар: 134, 191, 192.
Макијавели, Николо: 102.
Манојлов, Панде: 255, 272.
Маринковиќ, Радмила: 152, 172, 173.
Маркус, Ангелина: 22, 52, 195.
Матевски, Матеја: 135, 219, 221, 243.
Матеска, Рената: 135, 256, 263, 264, 280, 282.
Матковски, Александар: 36, 45, 46, 94, 143, 145, 290.
Маџунков, Митко: 25, 135, 219, 221, 223, 226–229.
Мекдоналд, Маргарет: 110.
Миладинов, Димитрија: 25, 134, 190, 191.
Миладинов, Константин: 25, 195.
Милошевска, Ленче: 175, 176, 290.
Миневски, Блаже: 135, 147, 219, 221, 234, 236, 237, 280, 282.
Мисирков, Крсте Петков: 214.
Мисиркова-Руменова, Ката: 25, 252, 264.
Митески, Гоце: 135, 217, 220, 242.
Мицески, Александар: 255, 273.
Мицковиќ, Слободан: 16, 25, 135, 142, 219, 220, 223–226, 229, 235, 282.
Младеновски, Симо: 172–175.

Мојсиева-Гушева, Јасмина: 24, 133, 141, 142, 150, 156, 157, 220.

Насгасиевиќ, Словомир: 219, 234.
Неделковски, Кире: 25, 136, 219, 221, 244, 253, 269.
Нешовски, Мирче: 25, 136, 253, 272.
Новаковиќ, Стојан: 173, 176.

Павловски, Јован: 93.
Павловски, Радован: 25, 135, 219, 220, 222, 237, 239, 240, 242, 252, 255, 264, 265, 269, 280, 282.
Пажо, Даниел-Анри: 128.
Пандев, Димитар: 173, 174, 176, 179, 198, 290.
Пандовски, Симе: 222, 275.
Панов, Борче: 254, 271.
Панов, Бранко: 8, 22, 32, 92.
Панов, Митко Б.: 8, 22, 32.
Папазоглу, Фанула: 8, 17, 35, 36, 38, 40–42, 69, 70, 72, 81, 85, 86, 90, 92, 100.
Пејчиновиќ, Кирил: 236, 249, 283.
Пенушлиски, Кирил: 24, 133, 138, 144, 146, 148, 150, 154, 156–160, 164, 194, 287, 288, 290.
Петрески, Христо: 254, 271.
Петрова, Елеонора: 8, 22, 103.
Петровски, Трајан: 25, 135, 222, 245, 246, 253, 256, 258.
Платон: 100.
Плутарх: 8, 18, 22, 32, 35, 64, 66, 67, 69, 71, 72, 74, 76, 78, 80, 81–83, 85, 87, 89, 90, 92, 95, 97.
Поленакловиќ, Харалампие: 24, 143, 152, 289.
Поп-Јовановски, Апостол: 93.
Поповски, Анте: 25, 135, 219–221, 243, 252, 266, 280, 282.
Поповски, Ристо: 52, 92.
Прличев, Григор: 134, 193, 195, 196, 209–211.
Проева, Наде: 8, 16, 22, 32, 33, 39, 40, 42, 43, 47, 48, 53, 55–65, 68–73, 76–78, 80, 81, 84–86, 91, 92, 94.
Пулевски, Ѓорѓија: 25, 58, 134, 193–208, 211.
Радически, Науме: 24, 167.
Раковски, Георги С.: 193.
Рацин, Кочо: 216.

Ристовска-Јосифовска, Билјана: 196, 197.

Ристовски, Блаже: 8, 22, 50, 94, 141, 190–193, 196, 197, 202, 205, 207, 209, 212–217, 241, 242.
Руф, Куртиј: 8, 22, 41, 58, 59, 64, 69, 76, 80, 89, 91.

Саздов, Томе: 24, 32, 133, 143, 145, 146, 152, 156–158, 219, 287, 289.
Саид, Едвард: 8, 9, 23, 107, 119, 120, 122–124, 181, 205.
Сарџоски, Перица: 25, 136, 253, 268.
Силјан, Раде: 254, 271.
Славејков, Петко Р.: 191.
Славеска, Лидија: 22, 147, 153, 195, 288, 289.
Смилевски, Веле: 254, 272.
Смит, Ендрју: 113.
Спивак, Гајатри Чакраворти: 120, 125.
Србиновска, Славица: 120, 121, 124, 125, 127.
Сталев, Георги: 24, 192, 218.
Станковска, Билјана: 255, 271.
Стефанија, Драги: 139, 156, 159.
Стефановски, Горан: 247.
Стефановски, Милован: 135, 254, 270.
Стефов, Ристо: 46, 48, 96, 97, 195.
Стојановски, Тихомир: 25, 136, 252, 272, 273, 274.
Стојмилов, Александар: 83.
Стојчевска-Антиќ, Вера: 24, 133, 140, 148–151, 160, 161, 171, 173–175, 185–187, 256, 288, 290, 291.

Таневски, Богоја: 219, 222, 245.
Тасевски – Етернијан, Јовица: 136, 254, 271.
Тентов, Аристотел: 61, 66.
Тодоров, Цветан: 9, 24, 107, 110, 111, 116, 117, 120–122, 127–129.
Тодоровски, Гане: 24, 139, 156–160, 190, 191, 194, 209.
Тодоровски, Томислав: 194, 206.
Тот, Франсоа де: 143.
Тошев, Крум: 149, 150, 168, 289.
Трајанова, Радојка: 254, 267, 268.
Трајков, Благој: 255, 275.
Тупурковски, Васил: 8, 22, 32, 34, 44, 68, 70, 85, 87–90.
Тушевски, Ванчо: 143.

Ќулавкова, Катица: 135, 254, 270.

Урошевиќ, Влада: 135, 222, 223,
232–234.

Форкони, Даниеле: 52, 92.
Фројд, Зигмунд: 9, 24, 107, 116, 117, 128.

Хаџи Константинов – Џинот, Јордан:
167, 194.

Хелд, Дејвид: 101.

Херодот: 8, 22, 45, 59.

Хирш, Ерих: 24, 112.

Христова-Јоџиќ, Светлана: 20, 55, 140,
147–149, 154, 161, 168, 288, 289.

Цепенков, Марко: 25, 134, 144, 148,
150–153, 193, 195, 196, 200, 201, 207,
208, 211, 288, 290.

Чаловски, Тодор: 135, 254, 272.

Чашуле, Илија: 24.

Чејковска, Вера: 135, 254, 270.

Челебија, Евлија: 25, 155, 227, 290.

Чомски, Ноам: 24, 122, 128, 130.

Чуповски, Димитрија: 213, 214.

Џепароски, Иван: 115, 124, 126.

Шапкарев, Кузман: 25, 144, 145, 152, 153.

Шахов, Коста: 191, 192.

Шеј, Џон: 8, 17, 22, 36, 37, 49, 59.

Шелева, Елизабета: 24, 127, 128.

Ширилова, Велика: 101, 113.

Шолте, Јан Арт: 129.

Шопов, Владимир: 25, 135, 219, 221,
223, 229, 230, 232.

Шукарова, Ана: 8, 22, 49.

Белешка за авторот

Ранко Младеноски е роден во 1966 година во Подгорци, Струшко. Дипломирал на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, а на истиот факултет магистрирал во 2005 и докторирал во 2010 година. Работел како новинар, уредник и лектор во повеќе весници како што се „Вечер“, „Експрес“, „Македонско сонце“ и „Нова Македонија“. Исто така, бил уредник во книжевните списанија „Современост“, „Книжевна академија“ и „Велес“, како и главен уредник на Годишниот зборник на Филолошкиот факултет во Штип во 2010 и 2011 година. Младеноски извесно време работел и како лектор во издавачката куќа „Академски печат“ во Скопје. Денес Младеноски е професор по книжевност на Филолошкиот факултет во Штип на Катедрата за македонски јазик и книжевност.

Младеноски е автор на неколку книги: две студии објавени во посебни книшки за романите „Две Марии“ од Славко Јаневски и „Црно семе“ од Ташко Георгиевски од 2003 година; на книжевно-теориските и критичките книги „Чекајќи ја егзегезата“ (2005), „Книжевно-критички перцепции“ (2011), „Промоции“ (2013) и „Деконструкција на ликот“ (2014); автор е на две збирки со кратка лирска проза (секвенци) и тоа „Омразенија“ од 2005 година и „Марионетки“ од 2011 година; автор на збирката раскази „Чуварот на тајната“ од 2008 година; автор на две универзитетски рецензирани скрипти („Наратологија“ од 2012 и „Теорија на поезијата“ од 2014 година), како и на два рецензирани практикуми („Практикум по теорија на поезијата“ од 2014 и „Практикум по наратологија“ од 2015 година). Коавтор е на изборот од македонски раскази и поезија со наслов „Големиот скок“ од 2003 година, а и коавтор на неколку учебници по македонски јазик и литература за средно образование. Покрај тоа, Младеноски има објавено над сто и педесет интерпретации, есеи и рецензии во голем број списанија во земјава и во неколку балкански држави. Негови песни, раскази и кратки прозни лирски текстови се преведени и објавени во разни списанија на неколку словенски јазици.

Покрај тоа, Младеноски се занимава и со преведување на книжевни и на книжевно-историски дела. Од хрватски на македонски јазик ги превел книгите „Браќата Миладиновци – легенда и стварност“ и „Хрватско-македонски литературни врски“ од Горан Калоѓера, како и романите „Златоустот“ од Стјепан Томаш, „Кралица на ноќта“ од Јосип Цвениќ и „Небесни велосипедисти“ од Ирена Лукшиќ. Превел и голем број песни и раскази од бројни автори од српски, хрватски и бугарски на македонски јазик коишто се објавени во списанието „Современост“.

Книгата „Александар III Македонски во македонската книжевност“ од Младеноски е, всушност, адаптирана верзија за објавување од неговата докторска дисертација изработена под менторство на професорот Венко Андоновски, а одбранета во 2010 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

Ранко Младеноски
АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ
ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ

Издавач
МАКЕДОНИЈА
ЛИТЕРА

Скопје

www.makedonikalitera.mk

<https://www.facebook.com/makedonika.litera.5>

E-mail: makedonikalitera@yahoo.com

Tel.: +389 (0)2 2722 820; +389 (0)70 384 583

За издавачот

Нове Цветаноски

управител и главен уредник

Рецензенти

Проф. д-р Виолета Димова

Проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска

Проф. д-р Венко Андоновски

Јазична редакција и коректура

Даниела Такева

Подготовка за печат

МАКЕДОНИЈА

ЛИТЕРА

Обликување на корица

Александар Стојчевски

Печат

Печатница Наумовски

Скопје, 2016

Тираж

400 примероци

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

398(=163.3):929Александар Македонски

821.163.3'04.09:929Александар Македонски

821.163.3.09:929Александар Македонски

МЛАДЕНОСКИ, Ранко

Александар III Македонски во македонската книжевност / Ранко Младеноски. - Скопје : Македоника
литера, 2016. - 315 стр. ; 24 см

Фусноти кон текстот. - Белешка за авторот: стр. 313-314. - Библиографија: стр. 299-307. - Регистар

ISBN 978-608-252-012-4

а) Македонска народна книжевност - Ликови - Александар Македонски (356-323 п.н.е.) - Критики и толкувања
б) Македонска средновековна книжевност - Ликови - Александар Македонски (356-323 п.н.е.) - Критики и толкувања
в) Македонска книжевност - Ликови - Александар Македонски (356-323 п.н.е.) - Критики и толкувања

COBISS.MK-ID 101043466

Ранко Младеноски

АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ

Капитална, екстензивна, но и теориски одлично фундирана студија која го расветлува ликот на Александар Македонски од историски, теориски (наратолошки и културолошки) аспект, но дава и детален преглед на појавата на овој лик во македонската книжевност во дијахрониска смисла од македонската народна, преку македонската средновековна книжевност, македонскиот деветнаесетти книжевен век, сè до најновите литературни дела од дваесеттиот (дури и од дваесет и првиот!) книжевен век кај Македонците. Студијата е среќен спој на синхронијата и дијахронијата, на теоријата и историјата во најопшта смисла на зборот.

Книгата „Александар III Македонски во македонската книжевност“ ја заслужува оцената – исклучително. Тоа е редок, екстензивен, методолошки поткрепен труд, труд со огромна интелектуална енергија насочена кон преиспитување на „стабилните вистини“.

Проф. д-р Венко Андоновски

ISBN 978-608-252-012-4

9 786082 520124

Македонија
литера

www.makedonikalitera.mk